

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра історії та археології

Затверджено на засіданні кафедри історії та археології
завідувач кафедри Є.І. Пачев
протокол № 1 від 02.09.2024 р.

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	Історія краєзнавчого руху в Україні <i>Вибірковий</i>
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Назва спеціальності	014.03 Середня освіта. Історія та громадянська освіта 032 Історія та археологія
Назва освітньої програми	ОП Середня освіта. Історія та громадянська освіта; Історія та археологія
Рік викладання Семестр	2025-2026 парний
Викладач	Крилова Алла Миколаївна кандидат історичних наук, доцент
Посилання на профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/krilova-alla-mikolayivna/ https://www.webofscience.com/wos/author/record/V-3496-2017 https://orcid.org/0000-0002-9507-1818 https://www2.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211294259
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем	0987905595 Krylova_Alla@mspu.edu.ua онлайн-консультації у робочий час: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Telegram, e-mail
Сторінка освітнього компоненту на сайті ЦОДТ	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5062

АНОТАЦІЯ

Курс «Історія краєзнавчого руху в Україні» висвітлює найважливіші питання історії розвитку краєзнавства в Україні, а також низку проблем, пов'язаних з сучасними питаннями організації історико-методологічних досліджень в галузі краєзнавства в цілому, та методики роботи в школі.

Актуальність курсу обумовлена різними чинниками. Це і недосконалість законодавчої бази в галузі краєзнавства, формування структури державних органів влади і забезпечення охорони культурної спадщини України, їх взаємодія з громадськими формами охорони пам'яток історії та культури та ін.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета курсу полягає у вивченні проблем краєзнавства та краєзнавчих досліджень. Проблеми, поставлені спецкурсом є важливими при вивченні загальноосвітніх курсів “Історія України”, “Спеціальні історичні дисципліни”, “Архівознавство”, “Музеєзнавство”, “Історіографія” а також спеціальних – “Джерелознавство”, “Документознавство” та ін. Важливим є вивчення найважливіших питань історії розвитку краєзнавства на Україні, а також низки проблем, пов’язаних з сучасними питаннями організації історико-методологічних досліджень в галузі краєзнавства в цілому, та методики роботи в школі.

Завдання курсу наступні: а) ознайомити з основними віхами з історії краєзнавчого руху в Україні; б) сприяти формуванню у студентської молоді історичного мислення, вмінню аналізувати, систематизувати та узагальнювати явища й події та їх причинно-наслідкові зв’язки; в) з’ясувати місце, роль та функції історичного краєзнавства серед інших гуманітарних дисциплін; г) сприяти культурно-історичній самоідентифікації молоді.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі повинні:

знати: теоретичні та методологічні проблеми краєзнавства, знати розвиток історичного краєзнавства з найдавніших часів, познайомитися з головними джерелами з історії краю, методами їх пошуку та опрацювання; інструменти пошуку інформації, таких як бібліографічні системи, архівні описи, електронні посилання; загальну діахронічну структуру минулого (знання місцевої історії, національної історії, європейської історії в порівняльній перспективі, всесвітньої історії).

вміти: застосування отриманих знань на практиці під час освітньо-виховного процесу у школі, а саме: збиранню місцевого матеріалу, створенню музеїв, організації освітньої роботи з краєзнавства на заняттях, уроках та в позашкільній роботі; використовувати відповідну термінологію, обговорювати факти та інтерпретації зрозумілою і чіткою мовою

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМИ

Не передбачено

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Не передбачено

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

1. Комунікація
2. Критичне мислення
3. Вирішення проблем
4. Уміння формувати власну думку та приймати рішення
5. Емоційний інтелект
7. Управління знаннями
8. Створення презентацій
9. Системне і аналітичне мислення.

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Практичне заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин денна форма	40	20	64	120 – 4 кр.
Кількість годин заочна форма	6	4	108	120 – 4 кр.

Підсумковий контроль – залік

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять вітається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, створюється творчий простір для формування практичних умінь і навичок роботи в різних галузях психологічної практики, дотримується студентоцентризований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов’язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин денна форма				Кількість годин заочна форма				Рекомендована література
	л	пр	ср	всього	л	пр	ср	всього	
Частина 1. Історичне краєзнавство як складова історичної науки			2				6		1-14
Тема 1. Історичне краєзнавство як складова історичної науки	2	2	2				6		1-14
Тема 2. Зародження та етапи становлення краєзнавчого руху	2	2	2		2		6		1-14
Тема 3. Розвиток історичного краєзнавства в Україні в другій половині XIX - на початку XX ст.	2		6				6		1-14
Тема 4. Історико-краєзнавчий рух у міжвоєнний період (1920 - 1939 рр.).	2		6			2	6		1-14
Тема 5. Історичне краєзнавство в Україні у другій половині XX - початку XXI ст.: доробок і тенденції розвитку.	2	2	6				6		1-14
Частина 2. Особливості проведення краєзнавчих дослідження							6		1-14
Тема 6. Шкільне краєзнавство	2	2	4				6		1-14
Тема 7. Підготовка і проведення краєзнавчої експедиції	2		4			2	6		1-14
Тема 8. Шкільний музей в структурі краєзнавства.	2		4		2		6		1-14
Тема 9. Усні джерела, ономастика, топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві.	2	2	6				6		1-14
Тема 10. Археологія і ономастика в історичному краєзнавстві.	2		6		2		6		1-14
Тема 11. Етнографічні матеріали – основне джерело історичного краєзнавства	2	2	2				6		1-14
Тема 12. Етнографія і фольклор в історичному краєзнавстві.	2		2				6		1-14
Тема 13. Пам’яткоохоронна діяльність в Україні.	2		2				6		1-14
Тема 14. Пам’ятки історії, архітектури і культури в історичному краєзнавстві та шкільній музейній роботі.	2	2	2				6		1-14
Тема 15. Структура та план написання історії населеного пункту.	2		2				4		1-14
Тема 16. Структура та план написання історії населеного пункту.	2	2	2				4		1-14
Тема 17. Джерела дослідження історії населеного пункту	2	2	2				4		1-14
Тема 18. Історіографія дослідження історії населеного пункту	2						4		1-14
Тема 19. Екологічне краєзнавство	2	2					4		1-14
Тема 20. Генеологічні дослідження в історичному краєзнавстві	2	2					4		1-14

<p>Основні принципи і методика створення шкільного музею. Музей - важливий центр шкільного краєзнавства.</p>
<p>Тема 9. Усні джерела, ономастика, топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві. Усна народна творчість – важливе джерело вивчення історії рідного краю. Методи збирання, вивчення та використання фольклорних матеріалів в навчально-виховній роботі. Ономастика і топоніміка та їх основні принципи. Антропоніміка в історичному краєзнавстві.</p>
<p>Тема 10. Археологія і ономастика в історичному краєзнавстві. Виникнення археології та її розвиток в Україні у XIX–XX ст. Археологічні дослідження в Україні та Прикарпатті на сучасному етапі. Використання археологічного матеріалу в навчальному процесі. Топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві. Методика використання матеріалів ономастики і топоніміки в шкільному історичному краєзнавстві.</p>
<p>Тема 11. Етнографічні матеріали – основне джерело історичного краєзнавства Що вивчає етнографія та її завдання. Етнографічні заклади на Україні та їх періодичні видання. Вивчення народного побуту та декоративно-прикладного мистецтва. Етнографічні джерела місцевостей краю. Використання етнографічних матеріалів в українській національній школі. Організація пошукової роботи з етнографії для організації упорядкування громадського музею. Методи збирання етнографічних матеріалів.</p>
<p>Тема 12. Етнографія і фольклор в історичному краєзнавстві. Що вивчає етнографія та її завдання. Етнографічні заклади на Україні та їх періодичні видання. Вивчення народного побуту та декоративно-прикладного мистецтва. Етнографічні джерела місцевостей краю. Використання етнографічних матеріалів в українській національній школі. Організація пошукової роботи з етнографії для організації упорядкування громадського музею. Методи збирання етнографічних матеріалів.</p>
<p>Тема 13. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні. З історії пам'яткоохоронного руху в Україні. Законодавство України з питань охорони культурної спадщини. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.</p>
<p>Тема 14. Пам'ятки історії, архітектури і культури в історичному краєзнавстві та шкільній музейній роботі. Участь Українського товариства охорони пам'яток та культури у дослідженнях пам'яток історії, архітектури і культури. Історико-архітектурні стилі, їх класифікація. Характеристика основних пам'яток історії, архітектури і культури України.</p>

Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями	
Тема 15. Структура та план написання історії населеного пункту. Як встановити дату заснування населеного пункту та походження його назви. Сторінки літопису населеного пункту періоду пізнього середньовіччя і нового часу. Історія населеного пункту в XIX – на початку XX ст. Родовід сім'ї. Методика підготовки списку джерел, додатків, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту.	
Тема 16. Структура та план написання історії населеного пункту. Структура та план написання історії населеного пункту. Методика встановлення дати заснування населеного пункту та походження його назви. Методика написання літопису населеного пункту. Методика підготовки списку літератури та джерел, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту. Методика збору інформації з вивчення родоводу та його оформлення.	
Тема 17. Джерела дослідження історії населеного пункту Відбір та дослідження краєзнавчих джерел	
Тема 18. Історіографія дослідження історії населеного пункту Відбір та дослідження краєзнавчої літератури	
Тема 19. Екологічне краєзнавство Відбір та дослідження краєзнавчої літератури	
Тема 20. Генеологічні дослідження в історичному краєзнавстві Відбір та дослідження краєзнавчої літератури	

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Написання реферату (теми рефератів на сайті ЦОДТ)
2	
3	

Докладний опис завдань для самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет та об'єкт та функції історичного краєзнавства
2. Стихійно-описовий етап у становленні історичного краєзнавства. Перші описи території України.
3. Я.П.Новицький

4. Зв'язок історичного краєзнавства з іншими науками
5. Нагромадження історико-краєзнавчих знань у ХУІ - ХУІІІ ст. Цілеспрямовано-описовий етап.
6. Д.Яворницький
7. Основні методи та джерела історичного краєзнавства
8. Економічно-географічний етап розвитку українського краєзнавства
9. О.Поль
10. Основні центри ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА та форми вивчення краю
11. П. Тронько та його внесок у розвиток Українського краєзнавства
12. А.Скальковський
13. Виділення історичного краєзнавства в окрему галузь історичної науки. В. Антонович і М. Костомаров.
14. Одеська історична школа М. Слабченка та її внесок у розвиток краєзнавства.
15. О.Бачинська
16. "Обласництво" як метод краєзнавчих досліджень у працях історико-краєзнавчої школи Володимира Антоновича.
17. П.П. Толочко та його внесок у розвиток Українського краєзнавства
18. Я.Вірменич
19. Історико-краєзнавчі студії Львівської школи М. Грушевського.
20. Історичне краєзнавство на західноукраїнських землях (1920 - 1939рр.)
21. П.Чубинський
22. Київська школа "порайонного" дослідження історії України М. Грушевського.
23. Історичне краєзнавство у незалежній Україні. Основні тенденції розвитку краєзнавчої історіографії.
24. М.Яворський
25. Інституалізація історичного краєзнавства в радянській Україні у 20 - 30-х роках ХХ ст.
26. Відновлення історико-краєзнавчих досліджень у 50-х - першій половині 60-х років та їх суперечливий характер.
27. М.М.Баранський
28. Пожвавлення історико-краєзнавчих студій наприкінці 60-х - початку 80-х років ХХ ст.
29. Регіональні краєзнавчі видання і товариств в другій половині ХІХ - на початку ХХ ст.
30. Ф.Вовк
31. Теоретичні засади шкільного краєзнавства.
32. Історія рідного краю - об'єкт краєзнавчої діяльності школярів. Організаційні форми й основні напрями шкільної краєзнавчої роботи.
33. Експедиція - одна з важливіших форм збору краєзнавчого матеріалу, пізнання рідного краю.
34. Підготовчий період. Польова робота. Камеральна обробка зібраних матеріалів - завершальний етап експедиції
35. Основні принципи і методика створення шкільного музею.
36. Музей - важливий центр шкільного краєзнавства.
37. Усна народна творчість – важливе джерело вивчення історії рідного краю.
38. Методи збирання, вивчення та використання фольклорних матеріалів в навчально-виховній роботі.

39. Ономастика і топонімісторичного краєзнавства та їх основні принципи. Антропонімісторичного краєзнавства в історичному краєзнавстві.
40. . Археологія і ономастика в історичному краєзнавстві.
41. Топонімісторичного краєзнавства і антропонімісторичного краєзнавства в історичному краєзнавстві.
42. Методика використання матеріалів ономастики і топонімісторичного краєзнавства в шкільному історичному краєзнавстві.
43. Етнографічні заклади на Україні та їх періодичні видання.
44. Вивчення народного побуту та декоративно-прикладного мистецтва. Етнографічні джерела місцевостей краю.
45. Використання етнографічних матеріалів в українській національній школі.
46. Організація пошукової роботи з етнографії для організації упорядкування громадського музею. Методи збирання етнографічних матеріалів.
47. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.
48. Участь Українського товариства охорони пам'яток та культури у дослідженнях пам'яток історії, архітектури і культури.
49. Історико-архітектурні стилі, їх класифікація історичного краєзнавства.
50. Характеристика основних пам'яток історії, архітектури і культури України.
51. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями
52. Як встановити дату заснування населеного пункту та походження його назви.
53. Сторінки літопису населеного пункту періоду пізнього середньовіччя і нового часу.
54. Історія населеного пункту в XIX – на початку XX ст. Родовід сім'ї.
55. Методика підготовки списку джерел, додатків, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту
56. Методика встановлення дати заснування населеного пункту та походження його назви.
57. Методика написання літопису населеного пункту.
58. Методика підготовки списку літератури та джерел, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту.
59. Методика збору інформації з вивчення родоводу та його оформлення.
60. Екологічне краєзнавство
61. Генеологічні дослідження в історичному краєзнавстві

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
проблемний виклад, пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни	Поточний контроль: захист презентації, доповідь, самоконтроль. Підсумковий контроль: письмовий залік.
пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків,	Поточний контроль: захист презентації, доповідь,

самостійна робота студентів, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості, самостійна робота студентів	самоконтроль. Підсумковий контроль: письмовий залік.
спостереження і аналіз випадків, методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості, самостійна робота студентів, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних завдань, метод вправ	Поточний контроль: практичний контроль (добірка практичних вправ, проведення практичних вправ на занятті, виконання), виконання творчих завдань, самоконтроль і особиста рефлексія. Підсумковий контроль: письмовий залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі заліку, раліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

	Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента	Частина 1	Частина 2

Види навчальної діяльності										
	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):									
	Усна доповідь								18	
	Підготовка презентації								6	
	Розробка структурно-логічних схем				2	2	2			
								30		
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):									
	Написання реферату			30						
	Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)						40			
	Загальний бал (максимальний бал – 100)							100		

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Усна доповідь (максимум 3 б.)	
3 б.	Доповідь виконана згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми
2 б.	Доповідь виконана згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки
1 б.	У доповіді є багато недоліків, відсутній додатковий матеріал
Критерії оцінювання презентації (максимум 1 б.)	
1б.	Наявність презентації
Розробка структурно-логічних схем	
1 б.	за розробку структурно-логічної схеми з конкретного питання,
1 б.	за розкриття теми за розробленою структурно-логічною схемою
Критерії оцінювання реферату (максимум 30 б.)	
Відмінно 27-30 б.	27-30 б. Виконано всі вимоги до написання, обсягу й захисту реферату; виявлено самостійність розробки теми на основі поглибленого вивчення першоджерел і літератури до неї; чітко визначено проблему й переконливо обґрунтовано її актуальність і новизну; проведено аналіз різних точок зору науковців на проблему; сформульовано новий аспект аналізованої проблеми й викладено власну позицію; тему розкрито повністю, питання викладено грамотно, стисло і послідовно відповідно до складеного плану; зроблено правильні логічні

	висновки та узагальнення. витримано обсяг реферату й дотримано вимоги до його зовнішнього оформлення; під час захисту виявлено повноту і глибину знань з теми; дано правильні відповіді на додаткові питання. Виконано всі вимоги до написання, обсягу й захисту реферату; виявлено самостійність розробки теми на основі поглибленого вивчення першоджерел і літератури до неї; чітко визначено проблему й переконливо обґрунтовано її актуальність і новизну; проведено аналіз різних точок зору науковців на проблему; сформульовано новий аспект аналізованої проблеми й викладено власну позицію; тему розкрито повністю, питання викладено грамотно, стисло і послідовно відповідно до складеного плану; зроблено правильні логічні висновки та узагальнення. витримано обсяг реферату й дотримано вимоги до його зовнішнього оформлення; під час захисту виявлено повноту і глибину знань з теми; дано правильні відповіді на додаткові питання
Відмінно 21-26 б.	21-26 Виконано всі вимоги до написання, обсягу й захисту реферату; виявлено самостійність розробки теми на основі вивчення першоджерел і літератури до неї; чітко визначено проблему й обґрунтовано її актуальність і новизну; проведено аналіз різних точок зору науковців на проблему; сформульовано новий аспект відомої проблеми й викладено власну позицію; тему розкрито повністю, питання викладено грамотно, стисло і послідовно; зроблено правильні логічні висновки та узагальнення. витримано обсяг реферату й дотримано вимоги до його зовнішнього оформлення; під час відповіді на додаткові запитання допущено незначні огріхи
Добре 20-17 б.	20-17 Виконано всі вимоги до написання, й захисту реферату; витримано обсяг і дотримано вимоги до його зовнішнього оформлення; чітко визначено проблему й обґрунтовано її актуальність; виявлено вміння відбирати найважливіший матеріал, що стосується теми; зроблено короткий аналіз різних точок зору науковців на проблему й викладено власну позицію; тему розкрито повністю й сформульовано докладні висновки; виявлено повноту знань з теми достатньо повно дано правильні відповіді на додаткові питання
Добре 16-14 б.	16-14 Виконано всі вимоги до написання, й захисту реферату; витримано обсяг і дотримано вимоги до його зовнішнього оформлення; визначено проблему й обґрунтовано її актуальність; виявлено вміння відбирати найважливіший матеріал, що стосується теми; зроблено короткий аналіз різних точок зору науковців на проблему й викладено власну позицію; тему розкрито повністю й сформульовано докладні висновки; виявлено повноту знань з теми; під час викладу інформації та відповіді на додаткові запитання допущено мовленнєві помилки.
Добре 11-13 б.	11-13 Дотримано основні вимоги до реферату, його оформлення та захисту, але при цьому допущено деякі недоліки; обґрунтовано актуальність проблеми, але не доведено новизну її; питання викладено стисло, ясно, послідовно, але допущено незначні граматичні помилки; зроблено правильні висновки та узагальнення, але порушено послідовність їх викладу; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; допущено незначні помилки в мовленнєвому оформленні реферату.
Задовільно 11-10 б.	11-10 Дотримано основні вимоги до реферату, його оформлення та захисту, але при цьому допущено деякі недоліки; обґрунтовано актуальність проблеми, але не доведено новизну її; питання викладено стисло, ясно,

	послідовно, але допущено граматичні помилки; зроблено правильні узагальнення, але порушено послідовність їх викладу; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; висновки не чіткі; допущено незначні помилки в мовленнєвому оформленні
Задовільно 9-7 б.	9-7 Основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки; є неточності у викладі матеріалу, порушено зв'язки між його частинами; порушено логічну послідовність у судженнях і висновках; не витримано обсяг реферату; є недоліки в оформленні; допущено граматичні помилки у мовному оформленні матеріалу; на додаткові питання під час захисту дано неповні відповіді. Основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки; є неточності у викладі матеріалу, порушено зв'язки між його частинами; відсутні логічна послідовність у судженнях і висновках; не витримано обсяг реферату; є недоліки в оформленні; допущено граматичні помилки у мовному оформленні матеріалу; на додаткові питання під час захисту дано неповні відповіді.
Задовільно 6-4 б.	6-4 Основні вимоги до реферату і його захисту виконані не в повному обсязі, не доведено актуальності, відсутня новизна проблеми; допущено помилки в змістовому і мовному оформленні; допущено істотні недоліки у викладі інформації, її послідовності; тему розкрито лише частково; допущено фактичні помилки в змісті або під час відповіді на додаткові питання; під час захисту не зроблено висновки
Задовільно 1-3 б.	1-3 Допущено відступи до вимог написання і захисту реферату; допущено помилки в змістовому і мовному оформленні; актуальність і новизна не розкриті; є істотні недоліки у викладі інформації, її послідовності; тему розкрито лише частково; допущено фактичні помилки в змісті або під час відповіді на додаткові питання; під час захисту не зроблено висновки, допущено мовні і мовленнєві помилки, є відступи від вимог до реферування
Незадовільно 0 б.	Тему реферату не розкрито; виявлено істотне нерозуміння досліджуваної проблеми; не дотримано основних вимог до написання реферату і його захисту.
Незадовільно 0 б.	Реферативну роботу не виконано.

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є письмовий **залік**, на його складання надається 40 балів. Залік включає 2 теоретичні питання (максимально по 10 балів за кожне), та 20 тестових завдань (по 1 балу за вірну відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета,	відмінно	9-10	36-40

уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.			
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	добре	6-7	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для заліку, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна література:

1. Голубко В., Качараба С., Середяк А. *Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. - Ч.І. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. - 116 с.*
2. Прокопчук В.С. *Шкільне краєзнавство: навчальний посібник / В.С. Прокопчук; наук. ред. П.Т. Тронько; МОН України, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. - К.; Кам'янець-Подільський: Кондор, 2010. - с.*
3. Уривалкін О. *Історичне краєзнавство. Навчальний посібник – К., 2006. – 296 с.*
4. Заремба С.З. *Пам'яткознавство України: історія і сучасність // Праці центру пам'яткознавства. - Вип. 1. - 1992.*
5. Заремба С.З. *Комісії ВУАН і їх внесок у справу вивчення історико-культурної спадщини // Праці центру пам'яткознавства. - Вип. 2.- 1993.*
6. Заремба С.І. *Українське пам'яткознавство: історія, теорія, сучасність.- К., 1995.*
7. Заремба С.І. *Українське Товариство охорони пам'яток історії та культури.- Історичний нарис.- К., 1998.*
8. *Історія міст і сіл Української РСР: У 26 т.- К., 1967-1974.*
9. Кисельова В.П. *Краєзнавчі бібліографічні видання України 1980-1990 рр.: бібліографічний покажчик.- К., 1992.*
10. Комська А.М. *Історичне краєзнавство в Україні: бібліографічний покажчик.- К., 1992.*

11. Максименко Ф.П. Матеріали до краєзнавчої бібліографії України(1847-1929 рр.): список бібліографічних праць, що стосуються окремих місцевостей УРСР, Бесарабії, Дону, Криму.- К., 1930.
12. Мезенцева Г.Г. Музеєзнавство/ на матеріалах музеїв Української РСР.- К., 1980.
13. Митяєв Г.К. Історичне краєзнавство в Українській РСР.- К., 1989.
14. Охорона пам'яток історії та культури в Українській РСР.- К., 1989.

15. Законодавчі акти та нормативні документи

16. Закон України “Про музеї та музейну справу” // Відомості Верховної Ради України. – 20 червня 1995. – № 25.

Додаткова література:

17. Археологія та стародавня історія України. – К., 1992.
18. Акуленко В. Охорона пам'яток культури в Україні. – К., 1991. – 274 с.
19. Бучко Д.Г. Походження назв населених пунктів Покуття. – Львів, 1990. – 144 с.
20. Габорах М. Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій. Етимологічний словник-довідник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 932 с.
21. Габорах М. Топонімія Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник-довідник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011. – 656 с.
22. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі. – К.: Наукова думка, 1985. – 254 с.
23. Закон України «Про охорону культурної спадщини» //Урядовий кур'єр. 2000. – 12 липня.
24. Історичне краєзнавство в Українській РСР / Під ред. акад. П.Тронька [Колектив авторів: Тронько П.Т., Гербик В.О., Лугова О.І. та ін.]. – К., 1989. – 240 с.
25. Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України : нариси й ст. – Львів, 2002. – 352 с.
26. Кордуба М. Що кажуть нам назви осель? // Наша Батьківщина. – Львів, 1938. – Ч. 2. – С. 31–37; Ч. 3. – С. 59–65; Ч. 5. – С. 125–131.
27. Кругляк Ю.М. Ім'я вашого міста. – К.: Наукова думка, 1978. – 152 с.
28. Ономастика України та етногенезис східних слов'ян. – К., 1998. – 227 с.
29. Ономастика України першого тисячоліття нашої ери / Відп. редактор І.М. Железняк. – К.: Наукова думка, 1992. – 275 с.
30. Редько Юліан. Словник сучасних українських прізвищ: У 2-х томах. – Львів, 2007. – Т. 1–2.
31. Сіреджук П. Першовитоки Прикарпаття // Краєзнавчий збірник на пошану Богдана Гавриліва: Типовіт, 2003. – С. 41–54.
32. Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей. Словник-довідник. – К.: Наукова думка, 1986. – 311 с.
33. Стежками рідного краю. На допомогу вчителям та класним керівникам загальноосвітніх закладів / Під редакцією М. Версеа. – Івано-Франківськ, 2008. – 170 с.
34. Стрижак О.С. Назви розповідають. – К., 1967. – 39 с.

35. Худаш М.Л. Українські і карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від відапелятивних антропонімів). – Львів, 2004. – 536 с.
36. Худаш М.Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від слов'янських автохтонних і від композитних скорочених особових власних імені). – К.: Наукова думка, 1995. – 362 с.
37. Худаш М.Л., Демчук М.О. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відатропонімі утворення). – К.: Наукова думка, 1991. – 268 с.
38. Янко М.Т. Топонімічний словник-довідник Української РСР. – К.: Радянська школа, 1973. – 180 с.

Електронні ресурси -

1. dfn.mdpu.org.ua
2. eprints.mdpu.org.ua
3. <http://library.mdpu.org.ua/>
4. <http://ver.mdpu.org.ua/>
5. Національна бібліотека України ім. В.Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Інститут історії України http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=NANU024&P21DBN=NANU024&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=brief_elib&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ITOM=&S21COLORTERMS=1&S21STR=37%2F%D0%86-90
7. Інститут української археології та джерелознавства <http://archeos.org.ua/>

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

Shkoda N., Krylova A. (2024). The development of Ukrainian archeology in the second half of the 19th – 30s of the 20th century in the context of women's history: a source-based review. *Skhidnoievropeiskyi Istorychnyi Visnyk* [East European Historical Bulletin], 30, 24–33. doi: 10.24919/2519-058X.30.299916 <http://eehb.dspu.edu.ua/issue/view/17818>

Krylova A. (2020). Historical maps in GIS: scientific and methodological aspect (Molochna German settlement maps as example). *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istoriiia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 5/47, 466–485. <https://doi.org/10.24919/2312-2595.5/47.217779>

Крилова А.М., Шкода Н.А. Житлові споруди народів Північного Приазов'я як елемент культурної спадщини. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського, серія «Історичні науки». Том 32 (71) № 2 (2021). С.214-218 <https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/32-71-2>

Krylova A. (2010). The descriptive-statistical publications of Zemstva as a source of ethnic and social population groups landownership in North Priasovie region. *Scientific works of Historical department of Zaporizhzhia National University*. Issue 28. Zaporizhzhia, 2010, 446-451. (in Ukrainian)

<http://www.istznu.org/page/issues/28/krylova.pdf>

Krylova A. (2009). Descriptive-statistical documents of Zemstvo inspection of Melitopol uezd of 1912 as a source of studying of land ownership and land use of separate settlements. *Science Notes. Collection of scientific works of young scientists and postgraduate students*. Issue 18. Kiev, 2009, 79-90. (in Ukrainian)

<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26462/08-Krilo%20va.pdf?sequence=1>